

Datainspektionen
informerar

15

Värt att veta om kreditupplysningar

(reviderad den 1 juni 2004)

Innehåll

Vad används kreditupplysningar till?	3
Vad är en kreditupplysning?	4
Vem bedriver Ku-verksamhet?	5
Alla över 15 år finns i Ku-register!	5
Vilka regler gäller?	5
Vilka uppgifter finns i Ku-registren?	6
Hur länge finns uppgifterna kvar i registren?	8
När får en upplysning lämnas ut?	9
Hur får jag reda på innehållet i en Ku?	10
Hur får jag veta vad som står om mig i registren?	10
Kan jag få uppgifter rättade?	11
Hur begär jag rättelse?	13
Skadestånd och straff	13

Förkortningar:

Ku= kreditupplysning(s);

KuL= kreditupplysningslagen

Vad används kreditupplysningar till?

Om du vill låna pengar, vill du att din ansökan ska hanteras snabbt och smidigt. Samtidigt vill den som du lånar av kunna bedöma vilka risker han tar genom att låna ut pengar till dig.

Den som lånar ut pengar eller ger andra krediter behöver alltså ett bra underlag för att kunna bedöma om han ska ge dig kredit. En kreditbedömning bygger på tanken att det är liten risk att ge kredit till den som tidigare har skött sin ekonomi och större risk att ge kredit till den som tidigare har misskött sina betalningar.

För att förenkla utlåning och kreditgivning finns **kreditupplysningsföretag** som förser den som ger kredit med information om dig som söker lån eller kredit. (I fortsättningen förkortas kreditupplysning som **Ku**). En fyllig och korrekt information hjälper kreditgivaren att bedöma riskerna för kreditförluster och andra problem. Då behöver han inte gardera sig mot alla tänkbara risker och kan fatta snabba beslut.

Även andra än kreditgivare använder Ku. Ett exempel är en hyresvärd som vill kunna bedöma en ny hyresgäst.

I den här skriften redovisar Datainspektionen översiktligt vilka bestämmelser som gäller för Ku-verksamheten och hur den fungerar i praktiken. Skriften vänder sig till dig som blir föremål för Ku.

Stockholm i juni 2004.

Vad är en kreditupplysning?

Kreditupplysning (Ku) är ekonomisk information om dig. En Ku kan ha olika former och varierar från fall till fall.

Informationen är framför allt inriktad på ekonomiska förhållanden, men även andra personliga uppgifter kan ingå, t.ex. om du är gift eller om du har utvandrat. En Ku innehåller inte bara fakta. Omdömen och råd kan också lämnas som ledning för en ekonomisk bedömning.

En Ku är oftast skriftlig, men den behöver inte vara det. Även muntliga uppgifter, omdömen och råd faller under begreppet Ku.

I vissa avseenden gäller olika regler för Ku om privatpersoner och för Ku om näringsidkare eller juridiska personer. Med näringsidkare avses i första hand den som driver näringsverksamhet, men även personer som har ett så väsentligt inflytande i en viss verksamhet att uppgifter om deras egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ekonomiska ställning, räknas dit. De senare brukar benämnas näringsanknutna personer. Det kan t.ex. vara fråga om den som är styrelseledamot eller verkställande direktör i ett aktiebolag, aktieägare i ett fåmansbolag eller delägare i ett handels- eller kommanditbolag.

I den här skriften kallas Ku om privatpersoner för personupplysning. Annan Ku än personupplysning kallas företagsupplysning. Information om företagsupplysningar har markerats med röd tonplatta.

Vem bedriver Ku-verksamhet?

Det finns ca femton företag i Sverige som har Datainspektionens tillstånd att bedriva Ku-verksamhet. Merparten av alla Ku kommer från ett fåtal stora Ku-företag. För information om vilka företag som bedriver verksamhet hänvisas till www.datainspektionen.se där det finns en lista på de företag som har Ku-tillstånd. De flesta Ku lämnas genom att Ku-företagens kunder har en uppkoppling mot ett dataregister. Några Ku-företag ger också ut tryckta Ku-skrifter.

Det förekommer också att Ku-företag lämnar ut uppgifter om juridiska personer på CD-ROM.

Alla över 15 år finns i Ku-register!

De största Ku-företagen har var sitt dataregister med uppgifter om alla personer över 15 år i Sverige och om alla företag i landet. Du blir automatiskt registrerad och har ingen rätt att bli struken ur registren.

Vissa Ku-företag registrerar enbart uppgifter om personer och företag i Sverige som har betalningsanmärkningar.

Vilka regler gäller?

Ku-företagen samlar in och förmedlar uppgifter om enskilda personers ekonomiska och personliga förhållanden. Verksamheten kan därigenom skapa risker för intrång i din personliga integritet.

För att skydda den personliga integriteten och för att förhindra att Ku innehåller oriktiga uppgifter har Ku-verksamheten reglerats i en särskild lag, **kreditupplysningslagen, KuL** (SFS 1973:1173). Även juridiska personer, t.ex. bolag och ekonomiska föreningar, omfattas av reglerna i KuL.

Ku-företag använder ofta datorer för att registrera uppgifter. Då skyddas de registrerades personliga integritet också av bestämmelserna i **personuppgiftslagen** (SFS 1998:204). Reglerna i personuppgiftslagen omfattar bara uppgifter om enskilda personer. Enskilda personer är både privatpersoner, näringsidkare och näringsanknutna personer.

För att få bedriva Ku-verksamhet krävs normalt **tillstånd** av Datainspektionen. Ett tillstånd att bedriva Ku-verksamhet kan innehålla villkor (föreskrifter), som tillståndshavaren måste rätta sig efter.

Vilka uppgifter finns i Ku-registren?

Ku-företagen hämtar huvudsakligen uppgifter från myndigheter. Framst tre slag av uppgifter inhämtas om privatpersoner:

- **Identitetsuppgifter**, t.ex. namn, personnummer och adress. Uppgifterna hämtas från Statens person- och adressregister (Spar).
- **Inkomst, förmögenhet och innehav av fastighet**. Uppgifterna hämtas från skattemyndigheternas skatteregister och fastighets-taxeringsregister.
- **Betalningsanmärkningar**, t.ex. beslut om betalningsföreläggande eller utmätning och tredskodomar (dvs. när man inte har kommit till domstolens förhandling och därför har förlorat målet). Uppgifterna hämtas från kronofogdemyndigheter eller tingsrätter.

En personuppgift får normalt bara innehålla uppgift om betalningsanmärkningar som

- har slagits fast av domstol eller annan myndighet,
- har lett till beslut om inledande av skuldsanering,
- har lett till inställda betalningar,
- har lett till ansökan om konkurs eller ackord ("skuldprutningsavtal").

För att minska konsekvenserna av en enstaka betalningsförsumelse finns en ny regel i sekretesslagen som säger att om en skuld betalas innan kronofogdemyndigheten har fattat beslut i ärendet, ska uppgiften sekretessbeläggas och får inte läggas in i Ku-registren. **Men** om samma person inom två år får ytterligare en betalningsanmärkning, lämnas båda uppgifterna ut till Ku-företagen för registrering.

Endast i vissa fall får uppgifter om **kreditmissbruk** lagras och lämnas ut. För det första ska krediten ha lämnats av ett företag som står under Finansinspektionens tillsyn (dvs. bank eller kreditmarknadsbolag). För det andra ska kredittagaren i avsevärd utsträckning ha överskridit gällande kreditgräns eller på något annat sätt allvarligt missbrukat krediten. Kreditmissbruk kan t.ex. vara att överskrida den kreditgräns som gäller för ett kontokort eller att skaffa sig en kredit under falska förutsättningar.

För juridiska personer, näringsidkare och näringsanknutna personer registreras samma typer av uppgifter som för privatpersoner. Dessutom hämtas vissa uppgifter från **aktiebolagsregistret** och **handels- och föreningsregistret** hos Patent- och registreringsverket och från det **allmänna företagsregistret** (Basun) hos Statistiska centralbyrån. Uppgifterna från dessa register visar bl.a. om du är styrelseledamot i ett aktiebolag eller delägare i ett handelsbolag, om du har en inregistrerad

enskild firma eller är redovisningsskyldig för mervärdesskatt (moms) eller arbetsgivaravgifter.

För juridiska personer får också uppgifter om **ansökan om betalningsföreläggande** registreras. Ku-företagen behöver alltså i dessa fall inte vänta tills kronofogdemyndigheten har fastställt betalningsskyldigheten.

Hur länge finns uppgifterna kvar i registren?

Uppgifter som Ku-företag använder (lämnar ut) ska vara aktuella. Hänsynen till den enskilde kräver också att man inte för all framtid ska belastas med en uppgift om t.ex. en enstaka betalningsförsummelse. Därför finns regler om när uppgifter inte längre får användas och ska tas bort (gallras) ur Ku-registren.

Uppgifter om privatpersoners ekonomiska förhållanden ska gallras senast tre år efter den dag då **omständigheten inträffade** (t.ex. då betalningsanmärkningen noterades) eller **förhållandet upphörde** (t.ex. då konkursen avslutades). Dock finns följande undantag från regeln: Uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades (om inte betalningsplanen löper under längre tid – då ska uppgiften gallras senast då planen löper ut). Uppgift om missbrukade kontokort ska gallras efter två år räknat från den dag som kreditavtalet sades upp på grund av missbruket.

Uppgifter om betalningsanmärkningar som rör näringsidkare eller näringsanknutna personer gallras på samma sätt som motsvarande uppgifter för privatpersoner. När det gäller juridiska personer finns uppgifterna kvar i fem år. Uppgifter om ansökan om betalningsföreläggande gallras senast två år efter utgången av det år då ansöknings gjordes.

När får en upplysning lämnas ut?

Den som begär en **personupplysning**, alltså en Ku om en privatperson, ska ha ett s.k. legitimt behov av den.

Det innebär att han ska ha ingått ett kreditavtal eller vara på väg att ingå ett kreditavtal med dig eller att han i övrigt har anledning att göra en ekonomisk riskbedömning beträffande dig. En hyresvärd kan ha ett legitimt behov av en Ku om du ska hyra en bostad. Ett annat fall kan vara om en arbetsgivare tänker anställa dig och ge dig ett ekonomiskt ansvar.

Den som begär en **företagsupplysning**, alltså upplysning om en juridisk person, om en näringsidkare eller om en näringsanknuten person behöver inte ha ett legitimt behov för att få ut upplysningen. En Ku om en styrelseledamot i ett aktiebolag eller en enskild näringsidkare kan alltså lämnas ut utan någon prövning av behovet.

Den som beställer en företagsupplysning måste vara säker på att den omfrågade är näringsidkare eller näringsanknuten. Om frågeställaren är osäker, ska den person som omfrågas betraktas som privatperson.

Om en näringsidkare eller näringsanknuten söker kredit i sin egenskap av privatperson, ska reglerna för personupplysning tillämpas. Då krävs t.ex. att den som begär en Ku har legitimt behov av den. (Glöm inte i så fall att påtala för kreditgivaren, att du vill behandlas som privatperson. Kreditgivaren har själv ingen skyldighet att undersöka detta.)

Hur får jag reda på innehållet i en Ku?

Varje gång ett Ku-företag lämnar ut en Ku om en fysisk person ska han eller hon samtidigt och kostnadsfritt få ett skriftligt meddelande om de uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehåller. Ku-företagen gör oftast detta genom att skicka en kopia av den Ku som har lämnats ut. Meddelandet ska också innehålla uppgift om vem som har begärt upplysningen, s.k. beställaruppgift.

Du behöver inte själv begära att få meddelandet, det ska du få automatiskt.

Samma regler gäller Ku om näringsidkare och näringsanknutna personer och när en Ku har lämnats ut om ett handelsbolag eller kommanditbolag.

Andra juridiska personer har varken rätt att få veta vilka Ku som har lämnats eller vem som har begärt dem.

Hur får jag veta vad som står om mig i registren?

Både kreditupplysningslagen (KuL) och personuppgiftslagen ger dig rätt att få veta vilka uppgifter som finns lagrade om dig. När du begär besked är det lämpligt att uppge enligt vilken lag du begär beskedet.

Enligt **KuL** kan du få besked om ett Ku-företag har lagrat uppgifter om dig och i så fall vilka uppgifter som finns. Detta gäller både om uppgifterna finns i dataregister eller om de har lagrats på annat sätt. Du får beställa hur många besked du vill, ett per år är gratis, för övriga får Ku-företaget ta ut en skälig avgift.

Enligt **personuppgiftslagen** har du rätt att på begäran få information om de personuppgifter som behandlas om dig.

Sådan information är gratis en gång per år. Observera att en begäran enligt personuppgiftslagen måste göras skriftligen och undertecknas.

Du har rätt till besked enligt dessa två lagar oavsett om du är privatperson, näringsidkare eller näringsanknuten person.

Också juridiska personer har rätt att få veta vilka uppgifter om den egna verksamheten som finns i ett Ku-register. Personuppgiftslagens regler om rätt till gratis registerutdrag gäller emellertid bara för fysiska personer. Utdrag om juridiska personer lämnas alltså enligt KuL.

Kan jag få uppgifter rättade?

Uppgifter i Ku-register som är oriktiga eller missvisande ska alltid rättas. För att bedöma om en uppgift är riktig eller missvisande måste man utgå från de förhållanden som gällde vid den tidpunkt då anmärkningen tillkom. Bestämmelsen om rättelse gäller för alla kategorier av registrerade. Datainspektionen har i sin praxis ansett att uppgifter ska rättas i följande fall:

1. du har betalat skulden innan den noterade händelsen inträffade.

När man bedömer om någon är kreditvärdig är det av betydelse att få veta inte bara **att** en skuld har betalats utan också om den har betalats **i rätt tid**. Därför får uppgifter om betalningsanmärkningar finnas i registren även om man har betalat skulden efter det att anmärkningen noterades, t.ex. efter ett betalningsföreläggande.

2. din betalning har försenats av omständighet som du inte har kunnat förutse och inte är ansvarig för. Datorstopp hos posten

eller den bank som ska förmedla din betalning kan vara en sådan omständighet.

3. din skuld har noterats dubbelt trots att grunden för fordran väsentligen är densamma.

4. din betalningsförsummelse har uppkommit på grund av en brottslig handling som utförts av tredje man.

Ett exempel på detta kan vara att det ombud du anlitat har förskingrat dina pengar.

5. dom, förlikning eller annan överenskommelse visar att betalningsansvar inte alls eller endast delvis åvilat dig när betalningsskyldigheten fastställdes.

Du kanske bara hade betalningsansvar för ett mindre belopp. Då ska betalningsanmärkningen tas bort ur registren eller ändras till det nedsatta beloppet.

6. det saknas en uppgift som normalt registreras och uppgiften är uppenbarligen inte utan betydelse för bedömningen av din kreditvärdighet.

Däremot anser Datainspektionen inte följande uppgifter som missvisande:

7. din betalningsförsummelse har berott på glömska.

8. du har överlämnat åt någon annan – som inte regelmässigt utför sådana uppdrag – att betala och denne har inte fullgjort sitt uppdrag.

9. du har betalat skulden efter det att den noterade händelsen inträffade (jämför ovan under punkten 1).

Det skulle givetvis kunna vara av värde för en kreditgivare att få veta att en skuld har betalats efter det att en betalningsanmärkning har tillkommit. Men om Ku-företagen i efterhand skulle kunna få samtliga uppgifter om betalning skulle det krävas antingen att den som har betalat eller att den som har fått betalt

äläggs att underrätta Ku-företagen. Detta har inte ansetts möjligt i lagstiftningen.

Hur begär jag rättelse?

Om du anser att en uppgift som rör dig i ett register är oriktig eller missvisande ska du kontakta Ku-företaget och begära rättelse. Företaget ska då skyndsamt utreda frågan. Visar det sig att uppgiften är felaktig, ska företaget rätta uppgiften och underrätta alla som den senaste tolv månadersperioden har fått den felaktiga uppgiften. Du ska också själv få reda på vilken rättelse som är gjord. Om den felaktiga uppgiften har publicerats i en tryckt skrift ska en rättelse införas i ett följande nummer av skriften. Rättas en uppgift som finns hos ett Ku-företag, kan det finnas avtal med andra Ku-företag om att rättelser automatiskt vidarebefordras till dem. Fråga det företag som rättat en uppgift om rättelsen vidarebefordras till andra Ku-företag och i så fall vilka.

Om du inte är nöjd med en rättelse eller om företaget efter utredning inte anser att någon rättelse behövs, kan du vända dig till Datainspektionen, som gör en bedömning av om ditt klagomål ska föranleda en särskild granskning av Ku-företaget.

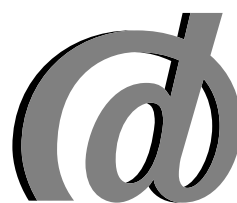
Oavsett om ditt klagomål leder till sådan särskild granskning eller inte, får du information om vad som hänt från Datainspektionen.

Skadestånd och straff

Ku-företagen är skadeståndsskyldiga för skador som de tillfogar någon i sin verksamhet. Om du har drabbats av en skada, kan du få ersättning både för kostnader och för förluster till följd av skadan. Ersättning kan betalas också för ideell skada, dvs. lidande eller andra omständigheter som inte är av rent ekonomiskt slag. I första hand ska du kontakta Ku-företagen för att diskutera

frågor om skadestånd. Kan ni inte komma överens kan du få frågan prövad av domstol. Datainspektionen kan inte besluta i frågor om skadestånd.

Vissa bestämmelser i KuL anses vara så viktiga att det är straffbelagt att inte följa dem. Det gäller t.ex. om någon bedriver Ku-verksamhet utan att ha rätt till det eller om någon lämnar ut en personuppgift utan att det finns något legitimt behov. Den som är ansvarig kan då dömas till böter eller fängelse.

Datainspektionen

Besöksadress: Fleminggatan 14, Plan 9
Postadress: Box 8114, 104 20 Stockholm
Tfn: 08-657 61 00 Fax: 08-652 86 52
Beställningar: 08-657 61 42 (telefonsvarare)
E-post: datainspektionen@datainspektionen.se
Webbplats: www.datainspektionen.se

ISSN 1100-3308